

Το Ενετικό φρούριο της Ασου

Ισχυρό και απρόσβλητο οχυρό, αποτελούσε μέρος ευρύτερης στρατηγικής στα Επτάνησα

Του **Ν. Γ. Μοσχονά**

Ιστορικού, Εθνικό Ιδρυμα Ερευνών

ΤΟ 1585 πρεσβεία που έστειλε η κοινότητα της Κεφαλονιάς στη Βενετία ζήτησε από τη βενετική Γερουσία την ίδρυση ενός νέου φρουρίου ικανού να προστατέψει τους νησιώτες σε περίπτωση εχθρικής επιδρομής ή γενικότερου πολέμου, επειδή το Φρούριο του Αγίου Γεωργίου, όπου έδρευε η διοίκηση του νησιού, δεν επαρκούσε. Ως θέση καταλληλότερη για την ανέγερση του νέου φρουρίου προτάθηκε η χερσόνησος της Ασου. Η ιδιόρρυθμη αυτή χερσόνησος είναι πραγματικά μία από τις οχυρότερες τοποθεσίες της Κεφαλονιάς. Πρόκειται για δολομικό όγκο ύψους 157 μ., που αποκομμένος από το υπόλοιπο ορεινό τμήμα της βόρειας Κεφαλονιάς προβάλλει από την απόκρημνη και αλίμενη σχεδόν δυτική ακτή της Ερίσου στην ανοικτή θάλασσα του Ιονίου έχοντας μοναδική σύνδεση με το κύριο σώμα του νησιού ένα βραχύ και στενό ισθμό. Το ανάλογο υπάρχει στην πελοποννησιακή Μονεμβασιά. Στα βόρεια του ισθμού σχηματίζεται όρμος ικανός να χωρέσει λίγα σκάφη. Οι απόκρημνες ακτές της χερσονήσου, που φθάνουν σε ύψος τα 134 μ., την κάνουν απρόσβλητη από το μέρος της θάλασσας, ενώ ο πόρος του ισθμού είναι δυνατό εύκολα να φρουρηθεί.

Εγκριση ανέγερσης

Η Βενετία ενδιαφέρθηκε άμεσα για το ζήτημα. Η πρόταση των Κεφαλονιτών έγινε μετά την οδυνηρή για τους Βενετούς απώλεια της Κύπρου αλλά και την ελπιδοφόρα για τους Χριστιανούς ναυμαχία της Ναυπάκτου (1571). Οι Βενετοί γνώριζαν ότι η κατάκτηση της Κύπρου από τους Τούρκους είχε ανοίξει τον δρόμο για την Κρήτη και τις άλλες βενετικές κτήσεις στο Αιγαίο και το Ιόνιο, που αποτελούσαν την αμυντική γραμμή της χριστιανικής Ευρώπης.

Η βενετική Γερουσία πήρε όλα τα μέτρα για να ιδρυθεί στην Ασο ένα μεγάλο και ισχυρό φρούριο. Φρόντισε για τα οικονομικά, τεχνικά, στρατιωτικά και διοικητικά ζητήματα και θέλησε να πραγματοποιηθεί το έργο με ταχύ ρυθμό και με απόλυτη μυστικότητα. Ρητά απαγορευόταν η προσέγγιση στην Ασο ξένων, ιδιαίτερα όσων προέρχονταν από τουρκικές περιοχές, και η διαρροή πληροφοριών. Η ανέγερση του φρουρίου άρχισε τον Νοέμβριο του 1593 και ολοκληρώθηκε το 1595 με βάση τα σχέδια που είχαν εκπονηθεί από τον μηχανικό Μαρίνο di Gentilini σε συνεργασία με τους μηχανικούς Ραφαήλ Rasponi και Πέτρο Cabuti.

Το τείχος του φρουρίου της Ασου διαγράφει ακανόνιστο σχήμα προ-

Αποψη του οικισμού της Ασου από το Φρούριο. (Φωτ.: Ν.Γ. Μοσχονάς).

Το Φρούριο της Ασου. Η κύρια πύλη και μερική άποψη. (Φωτ.: Ν.Γ. Μοσχονάς).

σαρμοσμένο στη διαμόρφωση του εδάφους με περίμετρο που φτάνει τα δύο περίπου χιλιόμετρα. Είναι ενισχυμένο με πέντε προμαχώνες: του **Αγίου Ιωάννη Κόμη** (ΝΔ), του **Αγίου Μάρκου** (ΒΔ), τη **Ρεσπούνα** (ΒΑ), την **Καμπούσα** (Α) και τη **Μόρα** (ΝΑ). Η κύρια πύλη του φρουρίου έχει κατασκευαστεί στο ανατολικό τμήμα του τείχους και παρουσιάζει μνημειακή μορφή.

Αποβλέποντας στη δημιουργία μιας πόλης οι Βενετοί ρυμοτόμησαν την έκταση στο εσωτερικό του φρουρίου και κάλεσαν τους νησιώτες να αγοράσουν τα οικοπέδα που δημιουργήθηκαν για να οικοδομή-

σουν σ' αυτά και να εγκατασταθούν εκεί.

Το οξύτατο πρόβλημα της ύδρευσης αντιμετωπίστηκε με την κατασκευή τεσσάρων δημόσιων δεξαμενών και την υποχρεωτική κατασκευή δεξαμενής σε κάθε ιδιωτική κατοικία που θα ανεγειρόταν.

Ευρύτερο σχέδιο

Όπως ήταν επόμενο, οι Βενετοί μερίμνησαν και για την κατασκευή λιμανιού στον όρμο που σχηματίζεται βόρεια του ισθμού με πρόβλεψη για δυνατότητα ελλιμενισμού 50 γαλερών. Πάνω στον ισθμό οικοδομή-

θηκε πύργος για την προστασία του λιμανιού (εκεί διέμενε η λιμενοφρουρά) και για τον έλεγχο της πρόσβασης στο Φρούριο.

Το Φρούριο της Ασου ιδρύθηκε όχι ως ένα οχυρό τοπικής σημασίας, αλλά ως ένα μεγάλο οχυρωματικό έργο ενταγμένο στο ευρύτερο πλαίσιο της άμυνας της βενετικής Ανατολής. Το όλο εγχείρημα είχε στοιχίσει στους Βενετούς μέχρι το 1597 το ποσό των 35.000 δουκάτων. Ωστόσο, παρά την επιλεγμένη οχυρή θέση, το μέγεθός του, τις προθέσεις των Βενετών και τα ειδικά μέτρα που είχαν θεσπιστεί, το Φρούριο της Ασου δεν κατορθώθηκε να καταστεί πόλη. Άλλες προσπάθειες για την αναβάθμιση του φρουρίου είτε ως διοικητικής έδρας του νησιού (1597 και 1622) είτε ως ανεξάρτητης κοινότητας (1680) δεν τελεσφόρησαν.

Η Ασο παρέμεινε μικρός περιφερειακός οικισμός. Το ίδιο το Φρούριο δεν άργησε να χάσει τη στρατηγική του αξία –ιδιαίτερα μετά την κατάληψη της Λευκάδας από τους Βενετούς το 1684– και να πέσει σε παρακμή. Παρά ταύτα εξακολούθησε να αποτελεί έδρα Βενετού Προβλεπτή μέχρι την κατάλυση της βενετικής κυριαρχίας το 1797, ενώ κατά τη δημοκρατική περίοδο (1797–1799) υπήρξε έδρα προσωρινού Δημαρχείου και (του ομώνυμου) καντονιού. Σήμερα το Φρούριο είναι ακατοίκητο (το 1961 είχαν απογραφεί 4 κάτοικοι) και στη θέση του άλλοτε Προαστείου υπάρχει ο μετασεισμικός οικισμός της Ασου με 83 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 1991.